

ANTUN HANGI

ŽIVOT I OBIČAJI MUSLIMANA U BOSNI I HERCEGOVINI

ŽIVOT I OBIČAJI
= MUSLIMANA =

U

BOSNI I HERCEGOVINI

NAPISAO

ANTUN HANGI.

DRUGO ZNATNO POVEĆANO I
ISPRAVLJENO IZDANJE.

CIJENA 4 KRUNE.

SARAJEVO
NAKLADA DANIELA A. KAJONA.
1907.

ŽIVOT I OBIČAJI
M U S L I M A N A

U
BOSNI I HERCEGOVINI.

NAPISAO
ANTUN HANGI.

DRUGO ZNATNO POVEĆANO I ISPRAVLJENO IZDANJE.

SARAJEVO.
NAKLADA DANIELA A. KAJONA.
1906.

Predgovor II. izdanju.

Prvo izdanje moga djela *Život i običaji muslimana u Bosni i Hercegovini* već je odavna raspačano. Jer mi neprestano stižu nove narudžbe, priredio sam drugo, znatno povećano i ispravljeno izdanje. Pri tome sam nastojao, da udovoljim i pravednim zahtjevima kritike. Tako n. pr. rado priznajem, da je naslov djela nešto preopširan prema njegovom sadržaju i da bi bolje bilo, kada bi glasio: *Iz života i običaja muslimana u Bosni i Hercegovini*, jer nijesam opisao, niti sam u jednoj knjizi opisati mogao sve običaje naših muslimana.

Nakladu drugoga izdanja povjerio sam vrijednoj i poduzetnoj knjižari Daniela A. Kajona u Sarajevu.

Kod sastavljanja ovoga djela bila mi je na umu jedino ta želja, da braću preko Save, Dinare i Biokova upoznam s našim muslimanima i njihovim običajima. Ovo je upoznavanje tim nužnije, što u našim književnim proizvodima, pa i u dnevnoj štampi, još uvijek izbijaju znakovi nepoznavanja u tom području.

Samo onda, ako se budemo poznavali, moći ćemo utrti puteve našem megjusbomnom pouzdanju i prijateljskom susretanju, a to je ono, za čim sam uvijek težio.

Ako dakle ova radnja doprinese i najmanje tome, da se upoznamo i da se megjusbomno poštujemo, biću sretan i nikada ne ću požaliti truda, što sam ga uložio pišući ovo djelo.

Što sam napisao, napisao sam na temelju vlastitih opažanja, a donekle, osobito kod sibjan mekjteba i ruždija, poslužio sam se nekim stvarima štampanim već u „Školskom Vjesniku“, a dobro su mi došli i neki izvaci iz „Behara“. Ovo sam učinio za to, da radnja bude potpunija i jasnija, a prema tome čitalačkoj publici milija.

Na koncu hvala ravnateljstvu zemaljskog muzeja u Sarajevu, koje mi je uzajmilo više klišeja, a hvala i vrijednoj i poduzetnoj knjižari Daniela A. Kajona, koja nije žalila ni truda ni troška, da ovu knjigu što ljepše opremi i tako je u svijet pošalje.

Sarajevo, početkom mjeseca oktobra 1906.

Pisac.

Predgovor I. izdanju.

Kada sam pred deset godina došao kao učitelj u ubavi Maglaj na Bosni, došao sam u novi meni nepoznati svijet. Ja, koji do onda muslimana, tako rekuć, ni vidio nijesam, imao sam otsele, da megju njima živim i da obučavam njihovu omladinu. Hvala prijaznom dočeku tamošnjih vrlo uglednih begova Uzeirbegovića, ja sam se za kratko vrijeme na taj novi svijet priučio, te sam tamošnje muslimane radi njihovog trijeznog života i radi njihove iskrenosti i poštenja zavolio, kao da sam medju njima nikao. Iz Maglaja premješten u Livno, pa Bihać i Banjaluku, našao sam, da su naši muslimani svuda jednaki; jednako poštene i karakterni. Družeci se šnjima i zalazeći u kuće njihove, sve sam ih bolje upoznao, da barem u glavnim crtama opišem njihov život i običaje i da tu knjigu posvetim njima i mojim zemljacima u Hrvatskoj.

Pišući ovu radnju, pisao sam samo ono, što sam kroz ovo deset godina ili sam čuo i vidio, ili što su mi stare nene i druge vjerodostojne osobe pripovijedale. Jedino govoreći o hadžijama i njihovom putovanju u Meku, opisao sam Čabu Bejtullah prema opisu Edhema-Rize, a kod ašikovanja i prošnje poslužio sam se donekle sa radnjom mladoga bega Kulinovića, štampanom u „Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena“, što ga izdaje jugoslavenska akademija u Zagrebu.

Megju onima, koji su mi za ovu radnju najviše gragje dali, moram osobito istaknuti staru muslimanku Baranovicu u Bihaću, koja zalazi u begovske, aginske, trgovačke a i sirotinjske kuće; koja vraća i uroke skida, koja kod hatmi, sunnetenja i vjenčanja domaćicama pomaže i jela kuha — i jednu staru katolikinju, koja

je sa osam godina, kao siroče bez oca i majke došla u jednu od prvih begovskih kuća u Banjaluci kao služavka i ondje svoj vijek provela. Od njih sam saznao potankosti za djetinstvo, ašikovanje, nićah i smrt, pak im ovim, izrazujem svoju iskrenu zahvalu.

Osim njih mnogo su mi na ruku išli moji bivši učenici u trgovačkoj školi u Banjaluci, Muhamed Hodžić i Selim Alić, koji su tako sretni, da imaju rodice, koje znadu vrlo lijepih haremskih pjesama, koje sam samo po njima sakupiti mogao i koje ću, ako Bog da, što skorije u svijet izdati.

Bog sami znade, koliko narodnoga blaga leži u bosanskim haremima, ali se barem još do danas do njega doći ne može, pak će i propasti, ako se ovako slučajno ne otkrije. Muhamed Hodžić dao mi je osim toga podatke za porod, kako je to čuo od svoje majke hodžinice u Posavini i drugih žena, njegovih rodica. Budi njemu i Aliću iskrena hvala.

Što se vjerske strane ove radnje tiče, dali su mi najviše uputa moji dobri prijatelji, hodže u Bihaću i Banjaluci, čija imena iz stanovitih uzroka ovdje objelotvoriti ne mogu. Hvala im i od Boga plaća!

U Bihaću, mjeseca studenoga 1899.

Pisac.